

Mám nárok na ochranné nápoje?

7.7.2014 9:15

Rtuť teploměru stoupá, na pracovištích i venku je horko a většina zaměstnanců si klade otázku „Jak je to s ochrannými nápoji? Co má pro mne zaměstnavatel udělat, na co mám nárok?“ Proto si je zodpovíme.

	<p>V celé BOZP platí zásada, že zaměstnavatel povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací práce v oblasti BOZP a přijímáním opatření k předcházení rizikům. To ukládá zaměstnavateli přímo ZP. Jde o tzv. metodu prevence rizik, na základě které musí zaměstnavatel vyhledávat rizika a když je nemůže odstranit, tak je musí vhodnými opatřeními alespoň minimalizovat. Jedním z hlavních hygienických požadavků na pracoviště, že zaměstnavatel musí zajistit všem zaměstnancům podle § 28 nařízení vlády č. 361/2007 Sb. pitnou vodu v množství postačujícím pro potřeby pití.</p>
--	---

Jedním z rizik je práce v nepříznivých mikroklimatických podmínkách, tedy práce v chladu a v horku. Proto ZP v § 104 výslovně stanoví, že na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami je zaměstnavatel povinen poskytovat zaměstnancům ochranné nápoje a odkazuje na prováděcí předpis, tedy na nařízení vlády č. 361/2007 Sb. o ochraně zdraví při práci.

Povinnost poskytnout ochranný nápoj vzniká zaměstnavateli

- u prací při nichž je energetický výdej vyšší než 106 W.m^2 a teplota přesahuje 26° C (např. svářeči, práce v horkých provozech)
- je-li měřením doloženo, že při dané práci dochází ke ztrátě tekutin potem a dýcháním vyšší než 1,25 litru,
- při trvalé práci v zátěži teplem zařazené podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví do kategorie čtvrté.

Základ pro posouzení, zda je konkrétní práce vykonávána v teplotním riziku či nikoliv je samozřejmě ve zjištění teploty na pracovišti. Nařízení vlády č. 361/2007 Sb. si pro tyto zaměstnance člení do tzv. tříd podle vykonávané práce, tříd je osm – třída I, IIa, IIb, IIIa, IIIb, IVa, IVb a V. Druhy vykonávané práce s přiřazením do tříd jsou pro zaměstnavatele pouze orientační (nemohou být plně vyčerpávající), zaměstnavatel si proto musí zaměstnance sám zařadit do příslušné třídy práce. Bez toho totiž by ani nevěděl, jaká je přípustná teplota pro daného zaměstnance a zda mu má/nemá poskytovat ochranné nápoje.

Nařízení vlády vychází z hodnocení tepelné zátěže podle operativní (vypočtené) teploty nebo výsledné teploty (kulového teploměru). Teplota se měří jakýmkoli běžným teploměrem – rtuťovým, digitálním apod., vždy ve stínu v době mezi 10,00 a 17,00 hod., ve výšce břicha zaměstnance.

U zaměstnanců vykonávajících lehčí práci vzniká nárok na poskytnutí ochranného nápoje v případě, že teplota na pracovišti překročí 34° C.

Nařízení vlády odstupňuje ztrátu tekutin nahrazovanou ochranným nápojem jak v měřené teplotě pro danou třídu práce, tak v náhradě tekutin.

Platí zásada, že ochranný nápoj musí být zdravotně nezávadný a nesmí obsahovat více než 6,5 hmotnostních procent cukru, může však obsahovat látky zvyšující odolnost organismu. Množství alkoholu v něm nesmí překročit 1 hmotnostní procento; ochranný nápoj pro mladistvého zaměstnance však nesmí obsahovat alkohol. Ochranný nápoj chránící před zátěží teplem se poskytuje v množství odpovídajícím nejméně 70 % ztráty tekutin a minerálních látek potem a dýcháním za osmihodinovou směnu.

U náhrady ztráty tekutin pro třídu I až IIIa již poskytovaný ochranný nápoj nemusí být vždy jmenovaná „balená“ voda, ale tyto druhy vod mohou být i ve formě jiné, tedy čerpány přímo ze zdroje. Pokud se poskytuje balená voda, pak se má jednat o balenou přírodní minerální vodu slabě mineralizovanou, balenou pramenitou vodu nebo balenou kojeneckou vodu. U třídy IIIb až V, kde se jako ochranný nápoj uvádí přírodní minerální vody se střední mineralizací je stanoveno, aby tyto byly podávány jen v polovičním množství z nárokové náhrady 70 % a druhá polovina nárokové náhrady byla pokryta ochranným nápojem pro nižší třídy práce. Tato úprava odpovídá stavu, kdy ačkoliv dochází u těžších fyzických prací k významným ztrátám tekutin i minerálů, jsou zejména minerály nahrazovány již ve stravě, a proto není žádoucí, aby organismus byl jimi předimenzován prostřednictvím vyššího přísunu minerální vody, která by ve vyšších dávkách naopak mohla způsobovat zbytečnou zátěž organismu resp. ledvin apod. Kombinací minerální vody a například vody přírodní lze docílit dosažení optimální náhrady ztráty tekutin při práci spojené s vyšší fyzickou zátěží.

V omezené míře lze použít jako ochranný nápoj džusy, ovocné šťávy a bylinkové čaje. Nevhodnými jsou však káva, kakao a silný čaj, nebo sladké limonády; alkoholické nápoje se z pochopitelných důvodů nepřipouští.

Závěrem jednu praktickou radu – ZP sice připouští, aby zaměstnavatel poskytoval zaměstnanci místo lahví s minerálkou příspěvek na ochranné nápoje, ale v praxi by se tak mělo postupovat pouze na dislokovaných pracovištích. Ochranné nápoje jsou určeny pojmově k ochraně zdraví zaměstnanců v pracovní době při práci a také v průběhu pracovní doby by měly být spotřebovány.

Náhrada tekutin při práci v zátěži teplem v závislosti na teplotě t_o nebo t_g na pracovišti za osmihodinovou směnu a maximální teplota, při níž je dosaženo maximální ztráty tekutin

Třída práce	M ($W \cdot m^{-2}$)	Náhrada tekutin za směnu při ztrátě tekutin potem a dýcháním 1,25 litru a více	Teplota, při níž je dosaženo maximální přípustné ztráty tekutin potem a dýcháním 3,9 l/8 h		
		t_o nebo t_g ($^{\circ}C$)	litry	t_o nebo t_g ($^{\circ}C$)	náhrada vody
I	80	31 až 36	0,9 až 2,7 (0,36)	není přípustná	
IIa	81 až 105	27 až 34	0,9 až 3,1 (0,24)	není přípustná	
IIb	106 až 130	24 až 32	0,9 až 2,8 (0,21)	≥ 33	
IIIa	131 až 160	20 až 29	0,9 až 2,8 (0,17)	≥ 30	
IIIb	161 až 200	16 až 27	0,9 až 2,8 (0,17)	≥ 28	3,1
IVa	201 až 250	15 až 24	1,2 až 3,0 (0,2)	≥ 25	
IVb	251 až 300	15 až 21	1,6 až 3,0 (0,23)	≥ 22	
V	≥ 301	15 až 17	2,2 až 3,0 (0,4)	≥ 18	

Příklad výpočtu množství ochranného nápoje

Zaměstnanec pracuje jako řezník na jatkách, jeho práce je zařazena do třídy III, v konkrétní den bylo na pracovišti $29^{\circ}C$

Rozpětí ve $^{\circ}C$ pro třídu práce IIIa je podle tabulky 20 až $29^{\circ}C$, rozdíl $9^{\circ}C$

Náhrada tekutin pro uvedené rozpětí je 0,9 až 2,8 litrů, rozdíl 1,9 litrů

$$1,9 : 9 = 0,21 \text{ litr/}1^{\circ}C$$

$$29 - 20 = 9^{\circ}C$$

$$\text{Náhrada tekutin za osmihodinovou směnu} = 0,21 \times 9 = 1,89 + 0,9 = 2,79 \text{ litrů} \\ = 2,8 \text{ litrů.}$$

Zpracovala JUDr. Eva Dandová